

rem so izražene načelne misli glede narodnih šol upeljave in izpeljave pouka in vzgoje v njih ter so obenem opisane tudi zahteve in naloge ujedinenega učiteljstva v ujedineni domovini z ozirom na posamezna važnejša vprašanja.

(Dalje prihodnjic.)

Obrambni vestnik.

—ob Žrtvih brezvestnih hujšakačev proti učiteljstvu. Izjava. — Podpisani Karol Bricel, organist v Šenčurju pri Kranju obžalujem in preklicujem, da sem popolnoma neopravičeno kruto razžalil učiteljstvo v slošnem in še posebej gospoda nadučitelja Jakoba Slaparja v Olševku. — Storiš sem to nepremišljeno in ker sem bil v to zapeljan. Povdarjam, da nisem imel prav nikakega povoda žaliti g. nadučitelja Slaparja. Zahvaljujem se mu, da mi je na mojo prošnjo, z ozirom na mojo veliko rodbino, žalitve odpustil in se zavezuje plačati vse stroške kazenskega postopanja kakor tudi 100 Din globe v korist učiteljskega konvikta. — V Kranju, dne 3. maja 1923. — Karol Bricel, organist v Šenčurju.

Iz Jugoslavije.

POZIV.

Pozivljamo naše članstvo, ljubljansko, ljubljanske okolice, tudi članstvo ostalih društev, ako imajo priliko, da se udeležijo v čim največjem številu sestanka v sosednjem, dne 28. maja na 1. mestni deški osnovni šoli na Ledni. Namen sestanka: Priprave in delitev dela za kongres UJU v Ljubljani. Tovarišice tovariši! Odzovite se vsi!

UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Neka grobovi svedoče! Državni činovnik znači danes isto što i državni patnik. Oni su predstavnici največje bede i siromaštva. Svih, i nižih i viših baca siromaštvo i glad u korupciju, u nepoštenje u očaj, a mnoge već i u — grob. Država morala bi činovništvu posvetiti veču pažnju. Ono je hrptenjača svake države. Dakle najvažniji deo državnog tela jer ima u sebi muzak, koji je središte svega života. Ako se hrptenjača osuši, raspast će se čitavo telo. Da se jedno telo potpuno razvije, treba hraniti sve njegove delove, ali ipak uvek se više pažnje posvećuje važnijem delu. Mozak je važniji nego prst. Bez prsta se lako živi, a mozak je centrum svega života. Kod nas je obratno! Zato činovništvo stradava: gladuje, bosu je i poderano. Njihovom lauku niko ne veruje, jer je prestar i preobičajan. Svi misle, da je ta jeremiada glada iz navike pa je nemogu zaboraviti, a drugi misle: traže mnogo, da malo dobiju. Svaki misli na svoj način, a pomoći ni odkud! Žalosno je, da je danas svaki manualni radnik 2—3 put bolje plaćen od intelektualnog radnika. Svakomu mora biti njegov rad plaćen i svakomu mora biti njegova egzistencija osigurana. Zato mi ne zavidamo manualnim radnicima na njihovim platama. Ali pravda neka vlada za sve! Društvo ima od činovnika veće zahteve: on ima veće odgovornosti i više je rada i energije istrošio, dok je počeo vršiti svoju službu zato je pravo, da i on od toga društva više zahteva za svoj rad, ili barem toliko, da može pristojno živiti sa svojom porodicom. Savestan činovnik toga danas nemože. Sa svih se strana

nikdar klerikalec. Preobsežne bi pač postale te-le vrste, ako bi hotel navesti vse Kvačeve vrline, izmed katerih se pa najbolj blišči njega prava slovanska gostoljubnost, njegova ljubeznivost, njegov vesel temperament itd.

Raini Kvac na ni vabil pod svojo streho le tovariše, nego tudi druge ljudi: vsakdo mu je bil dobrodošel. Med vojno so ubogi celjski dijaki imeli v Šmartnu pri Kvasu vasno zavetišče, kjer so bili vedno prijazno sprejeti in obdarjeni z dobrim kruhom katerega je takrat tako zelo manjkalo. Ko je zadnje dni ležal naš Ivan v hudi vročini in fantaziral, je imel na ustih vedno besede: »Marica, pojdi in nareži! — Marica, poidi in namaži!«

Vsemogočni je na tudi Kvačevo hišo oblagodarjal — vedno je imela na razpolago kruha pijače in tudi še kaj malega za prigrizniti. S tovarišem Brinarjem — Gotovlje sva bila vsako leto 2—3krat Kvačeva gosta. Ko sva prišla je vedno rekel: »Ali sta sama? — Kje so drugi? — Zakaj niso prišli vsi?« — Pri slovesu na je dejal: »Pridita zopet kmalu! — Pridite vsi! — Pridite sigurno!«

Kot občinski tajnik in poštar je bil vsem občanom vedno na razpolago.

čuje; Učitelji su dobro plaćeni! Šta oni hoće? Svi oni, koji ovako govore, poznaju njihove »dobre plate« i njihovo povoljno stanje samo iz novina. Tu i tamo čitaju, da im se bacila kakva mrvca pa misle oni su s malim zadovoljni, na treba da šute. To neprestano zanovetanje je nepristojno i nepatriotično od njih! O njihovim »dobrim platama« neka svedoče dva sveža učiteljska groba. 12. aprila učino je samoubojstvo zagrebački učitelj Stjepan Kocković, otac petero nejake dečice Kocković bio je trezan i vreden čovek ali nije više mogao podnastati bedu. Nije mogao gledati nevolju svoje dece. Na mesece i mesece patili se njih sedmero u jednoj maloj zabitnoj sobici. Beda mu je utisnula revolver u ruku i prošao je u smrt, jer je znao, da imadu ljudi smilovanja samo posle smrti. — Dne 15. marta počinio je samoubojstvo mladi učitelj u Karlovcu. Tekar je stupio na prag života i već ugledao sve grozote svoga staleža, koje ga neće minutu kroz ceo život. Skratio si život da se pre reši svojih neuzrodnih pratilaca kroz život — stradanja i bede. — Nije ni kod profesora mnogo bolje. I oni su počeli ići našom stazom. 30. aprila počinio je samoubojstvo prof. bogoslovije u Prizrenu, Stevan Kedrović, i njega je beda poginjala u očaj i smrt. — Nekada su počinjali ljudi samoubojstvo radi duševnih kriza, ili materialisti od presitosti. Danas je obratno. Ubijaju se gladni idealisti!

Hleba, hleba, gospodarju!

Ne vidimo davno hleba!

(Mažuranić.)

Zar su i ovo fraze?! P. B.

— Boj profesorjev za izboljšanje položaja. Na vladin odgovor, da profesorskim željam ne more ugoditi, dokler skupščina definitivno ne osvoji uradniškega zakona ostajajo odločno pri svojem sklepu da izvedejo kolektivno ostavko na službo. Da se zadeva organizirano izvede, je bil izvoljen ekonomski odbor, ki se bo brigal za podporo nezaposlenim profesorjem. Odbor že sestavlja evidenco privatnih mest, ki bi jih utegnili zaposeliti profesorji. Čim dobi podatke, se ekonomski odbor pretvori v borzo intelektualnega dela, ki se bo trudila da nezaposlenim profesorjem preskrbi službe v zasebnih podjetjih: bankah agenturah, ekonomijah, drogerijah, tiskarnah ali redakcijah.

— V današnji številki »Učit. Tov.« opozarjamo posebno na poročilo iz seje ožjega sosveta ker so važni podatki z ozirom na pokrajinsko skupščino, ki se vrši v juliju v Ptuj in na kongres vsega jugoslovanskega učiteljstva iz države, ki se vrši v avgustu v Ljubljani.

Višnjagora, Gospod nadučitelj v pokouju Janko Škerbine praznuje v nedeljo, 27. maja 1923 svojo 80letnico. Ta izredni dogodek bo praznovala višnjagorska fara v nedeljo popoldne slovesno. Kolegi in koleginje dobrodošli in na svidenje.

— »Posavje« — dramatizirani narodnogospodarski spis savskega porečja — vprizori osnovna šola v Cerkljah pri Kranju dne 3. junija t. l. ob 3. uri. Poleg Save nastopi še 26 njenih glavnih pritokov, kmetije, turisti, delavci, meščani, Hrvatje Turapoljci, mohamedani in Srbi. Igro, ki je prenetena s 30 narodnimi poveljkami, je došal po svojih opazovanjih in študijah tov. Josip Lapajne. Ker je snov prikladna za pouk na vseh šolah, želimo,

»Ljudje se mi smilijo, če bi moralj dvakrat priti!« — je dejal, kadar je bil iz naše družbe poklican v pisarno.

Kot izboren pevec si je vzgojil mnogoštevilni mešani zbor, kateri je gojil tudi cerkveno petje, dasi Kvac ni bil organist.

Tako je živel naš Ivan v najtesnejšem stiku z vsemi občani in lahko rečem, da je imel vodstvo cele občine v rokah. Tako je prav in tako bi moralo povsod biti!

Kot navdušen narodnik je bil po nekem oročniku, kateri pa je sam obilokrat užival gostoljubnost Kvačeve hiše, po krivem zatožen, zaprt, konfiniran in poslan na fronto. Koliko gorja je moral naš ubogi Ivan pretrpeti v tem položaju, vé razsoditi le oni, ki je poznal krivično ravnanje avstrijskih rabeljev.

Pred šestimi ali sedmimi leti je izgubil Ivan Kvac ljubo ženo in pozneje še dva otoka

Dragi Ivane — zlata duša — počivaj mirno v ljubljani rožnodolski zemlji, saj se nad zvezdami zopet vidimo.

Anton Petriček.

da se predstave udeleži vse okoliško učiteljstvo.

— Kateri tovariš na deželji (ali pa v mestu) bi preskrbel revnemu, a pridnemu učencu dobrega krojaškega mojstra? — Potrebna hrana in preskrba. — Učna doba štiri leta. — Ponudbe na uredništvo »Učit. Tovariša«.

— Okrajnim društvom, ki se obračajo na poverjeništvu glede direktiv Akcijskega odbora pojasnjemo, da društva lahko sodelujejo v krajevnih odborih, v ostalem pa preimejo pravočasno nadaljna točna navodila čim dobimo odločilne informacije iz centrale. — UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Državni izpiti iz glasbe. Koncem šolskega leta 1922/23. se vrši na konservatoriju Glasbene Maticice v Ljubljani državni izpiti iz glasbe (za klavir, gosli, petje in razne teoretične predmete) kojera absolventi dobijo državno-veljavna izpitičevala, ki jih usposobljajo za glasbene učitelje na osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šolah. Ravnateljstvo poživlja tem potom vse ki žele delati ta izpit, da se pripravijo s pismeno vlogo ravnateljstvu konservatorija Glasbene Maticice v Ljubljani. Tej pismeni vlogi morajo priložiti krstni list, šolska izpitičevala svoj curriculum vitae in pa dokaze o glasbeni izobrazbi. — Prijave je uposlati najkasneje do 5. junija 1923. Izpiti je dvodelen: pismen in ustmen in je podvržen taksi, ki se pred pismenim izpitom iavi. — Ravnateljstvo konservatorija Glasbene Maticice v Ljubljani.

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl. Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji, 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Str. 217. Cena 42 Din.

— kpl. Peta čitanka za 6., 7., 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerè. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Književnost in umetnost.

— k »Slovenska Matica«. Knjige Slovenske Maticice za 1922. leto bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki še niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, nujno prosimo, da to nemudoma store. V krajih, v družbah, društvih in podjetjih, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, nai se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Maticice v Ljubljani ki mu bo poslala nabiralno polo ter vsa potrebna pojasnila. — Zemljevid slovenskega ozemlja, prvo edino in največje slovensko delo te vrste je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo imen vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemljevid stane 30 dinarjev, kazalo pa 15 dinarjev. Dalje je še v zalogi krasna knjiga za mladino: »Iz Ljubljane čez poljane« z ljubkimi pesmicami Vide Jerajev in bogatimi ilustracijami Gojmira dr. Kosa. Cena 15 dinarjev. V zalogi so še poleg knjig predvojnih let ta-le nova izdanja: dr. Drag. Lončarja »Politično življenje Slovencev«, dr. Ivana Laha »Češka antologija« Pavla Golje dvoje zbirk pesmi: »Večerna pesmarica« in »Pesmi o zlatolaskah«. Vsak, ki se zanima za edicije Slovenske Maticice, naj zahteva cenik vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 17/I. je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in 15. do 17. ure.

— k Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji, 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Str. 217. Cena 42 Din.

Prej nezatni »Šolski imenik« je izšel sedaj v prenovljeni in povečani obliki. Obsega imenik vsega šolstva in učiteljstva v Sloveniji. Kdor se torej hoče poučiti o šolstvu ali ima opravka s šolstvom v Sloveniji, mora poseči po njem in ga uporabljati. Letos obsega poleg drugega tudi univerzo v Ljubljani, vse trgovske in obrtne šole z imeni učiteljstva. Vsebinska je sledeča: I. Šolska oblastva. — II. Univerza v Ljubljani. — III. Osnovne in meščanske šole. — IV. Srednje šole: gimnazije, realne gimnazije, realke, učiteljska. — V. Strokovno šolstvo. — VI. Imenik upokojenega učiteljstva Slovenije. — VII. Krajevni imenik. — VIII. Osebnim imenik. — V stalež učiteljstva tvori posebni oddelek tudi upokojeno učiteljstvo v Sloveniji. Delo ima točne podatke in je bogato na njih, zato je toplo priporočamo,

Učiteljska tiskarna pomaga z izdajo in založbo staleža v veliki meri uradom in šolam pri uradovanju.

— k Peta čitanka za 6., 7. in 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerè. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Težko pričakovana »Peta čitanka« je izšla. S tem je dokončana izdaja slovenskih čitank za osnovne šole v petih delih, ki si jo je stavila kot nalogo Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Ustreženo je na s tem tudi osnovnemu šolstvu, ki je že od prevrata sem čakalo na novo izdajo čitank. Pouk je mnogo trpel, ker se je moralo dosedaj poučevati povečini brez učnih knjig. Knjiga je namenjena za tri šolska leta, za šesto, sedmo in osmo. Temu primerna je tudi vnanja oprema. Papir je najboljšje vrste, vezava trda, močna in solidna kar omogoča, da ostane knjiga dobro ohranjena kljub uporabi v treh šolskih letih. Z ozirom na solidno vezavo in prvovrsten papir ter na to, da je knjiga uporabna v treh šolskih letih tudi cena ni visoka.

— k Srpski Književni Glasnik od 16. maja 1923. N. S. knj. IX. br. 2. ima sa državi: Udepon, pripovetka St. V. Živodnovič Oproštaj, pripovetka, L. Lukatelo. Kratke radosti, pesma M. Jovanović Vetrenjače, pesma, Ž. Vasiljević, Pripovetka o jemu bez srca basna, B. Brijje, Fašizam i nacionalizam u Italiji, Ž. Balugdžić. O našem naučnem podmlatku na univerzitetu, P. Popović. Naš izborni zakon, J. Prodanović O filozofiju i filozofiranju, P. Slankamenac, Iz stranih književnosti, A. Franc: Prokurator Judeje: Književni, naučni, pozorišni, umetnički politički pregled: Ocene i prikazi: Beleške.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

— Narodno čitalnico v Hrastniku je ustanovil leta 1907. tovariš Miloš Roš, koji je še danes — kot njen tajnik in častni član — duša čitalnice. Člani čitalnice so izmed vseh slojev. Knjige si pa izposojujejo večinoma rudarji in drugi delavci. Pri izposojevanju knjig je poleg Roša še prav marljiva tovarišica Polda Logarjeva. Da bi ne bilo med vojno, ko je bil tov. Roš odsoten, okoli 500 knjig uničenih in pokradenih, bi štela čitalnica okrog 1600 knjig. Izposodi se letno okoli 6000 knjig. Knjige so iz vseh strok največ leposlovne, v zadnjih letih izišle skoro brez izjeme vse, poleg tega znanstvene in strokovne, zadevajoč zgodovino, zemljepis, medicino, kmetijstvo, rudarstvo, lov itd. V knjižnici se nahaja tudi več srbskih, hrvatskih in nemških knjig.

Delo za šoli odraslo mladino.

— poš Turnišče. Ne samo z mladino, ampak tudi z odraslimi se trudi šolski voditelj Franjo Gumilar. Že dvakrat so uprizorili pod njegovim spretnim vodstvom fantje in dekleta prav lepe igre s petjem. — Posebno je ugajala igra »Tri sestre«. — Ob tej priliki se je tukaj prvičkrat slišala na odru prava čista slovenska pesem, katero je zapel pred kratkim ustanovljeni moški zbor. Med ljudstvom se vidi veliko zanimanje za enake prireditve kar je dokazal prav dober obisk. Obakrat je bila dvorana nabito polna. Čisti dobiček se je porabil v prid obrtni šoli, katero je tudi ustanovil naš rojaka domačin. — Naprošamo g. voditelja, da naš v kratkem zopet razveseli s kakšno slično prireditvijo. S.

Naša gospodarska organizacija.

— g. Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1923. (Sklep uravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918). 5. izkaz. 50 Din; Ivan Erbežnik — Ljubljana. 40 Din; Šolsko vodstvo — Kostanjevica. 25 Din; Šolsko vodstvo — Št. Rupert. 17 Din 50 p; Magda Rajšp — Kamnik. 15 Din; Šolsko vodstvo — Šmarjeta. 10 Din; Viljem Zirkelbach — Trebija. Alojzij Bolhar — Ljubljana. 7 Din; Šolsko vodstvo — Št. Jernej. — Današnji izkaz 174 Din 50 p. — Prej izkazanih 3102 Din 50 p. — Skupaj 3277 Din. — Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Galska cesta 172.